

KARMAŞA MI?

Doç. Dr. Mansur Beyazyürek
Bağımlılık Dergisi Genel Yayın Yönetmeni

Bağımlılık, madde, toksikomani, kötüye kullanım gibi kavramlar son yıllarda tanı sınıflandırmasındaki gelişmelerle daha netleşir olmakla birlikte bu konuda halen sorunların varlığı inkar edilemez. Bağımlılık, psikiyatrik sınıflandırmaların ötesinde psikolojik, sosyal, felsefi, hukuki, coğrafi, kültürel özellikleri içine alır ki vakalara yaklaşımdaki zorluklar da bu karmaşık durumdan kaynaklanır.

Karmaşanın ilk kaynağı "toksikoman" teriminin tarifinden geliyor. Hukuki açıdan baktığınızda bu terim sadece illegal maddeleri içeriyor. Tıbbi açıdan psikiyatriyi, en azından hastalık kavramını. Gerçekte "toksikomani" veya "madde bağımlılığı"ndan bahsetmek için iki elemanın bir arada bulunması gerekir: kaçış ve bir madde veya davranışın aşırılığı. Bu tanımlamanın iki yararını görürüz; hakem gibi legal illegal gibi bir ayrımcılık yapmamayı ve eroin bağımlılığı ile bile örtüşen, aynı tarifte buluşan bazı yaşam davranışlarına ulaşmayı. Çalışma bağımlısı, iktidar bağımlısı, bilgisayar bağımlısı, vs.nin var olduğunu hepimiz biliyoruz.

İnanıyorum ki, bağımlılık değil ama bağımlılıklardan konuşmak gerekiyor. Bu çoğullaştırarak yaklaşım bizi bazı gençlik olaylarını ayırdetmeye, onların herbirinin yaşam şekline, model arayışına yaklaşmamızı gerekli kılıyor. Bu durum bağımlılığın bireye özel durumunu ortaya koyuyor ki konuya yaklaşım böyle olursa belki o zaman etkili önleme politikaları oluşturulabilir.

Kaçış, bağımlılıklar tarifimizin merkezini oluşturuyor. Karmaşık kişisel sorunlardan, ilişkilerden, affektif durumlardan, sosyal ortamlardan kaçış.

Bütün vakalarda kaçış, sorunlarını aşmakta ve çözmekte yetersizlik olduğunun bir ifadesidir. Bu kaçış kavramı, değişik nedenlerle madde kullananlara "toksikoman", "bağımlı" etiketini koymamızı engelliyor: zevk için, moda olduğu için, merak için, vs. madde kullanılır. Hangi madde olursa olsun, kullanıcıya bir etiket koymaktan uzak durmak gerekir. Etiketleme bizi tanı koymakta, vakaya yaklaşmakta, tedavide, hatta önlemede şartlanmalara, güçlülere götürmekten başka bir işe yaramaz.

Uluslararası bir sorun da bağımlılara yaklaşırken ortaya konan bir soru: suçlu mu? hasta mı? Buradan yola çıkarak hastane hapishaneler, hapishanelerde tedavi üniteleri açmalar, hepsi denendi, deneniyor. "Herşeyden önce hasta" dediğimizde, klinik hastalık tanımına uymayan birçok durumla karşılaşyoruz. Siz hiç "Ben uyuşturucuya yakalandım" diyen bir bağımlıyla karşılaştınız mı? Hasta olmanın ötesinde madde bağımlısının toplum içinde yaşamakta ve büyümekte uyum güçlükleri var. Acılarını, korkularını, umutsuzluklarını ifade eden sorunları var. Bağımlılığı onun bize kendini ifade şekli. Yoksa madde bahane.

Çok mu karmaşık?

Dergiye gösterilen ilgiye sonsuz teşekkürler. Bütün meslektaşlarıma en içten sevgi ve saygılarımla...